

EESTI KUNSTIAKADEEMIA
Kunstikultuuri teaduskond
Muinsuskaitse ja konserveerimise osakond

Malvo Tominga

**PÜKSI TALU ELUHOONE AJALOOLINE ÜLEVAADE,
TEHNILINE SEISUKORD JA RESTAUREERIMISE
ETTEPANEKUD**

Püksi talu, Oorgu küla, Kolga-Jaani vald, Viljandi maakond

2019/2020 õppeaasta
Arhitektuuri konserveerimise ja restaureerimise täiendkoolituskursuse lõputöö

Pärnu 2020

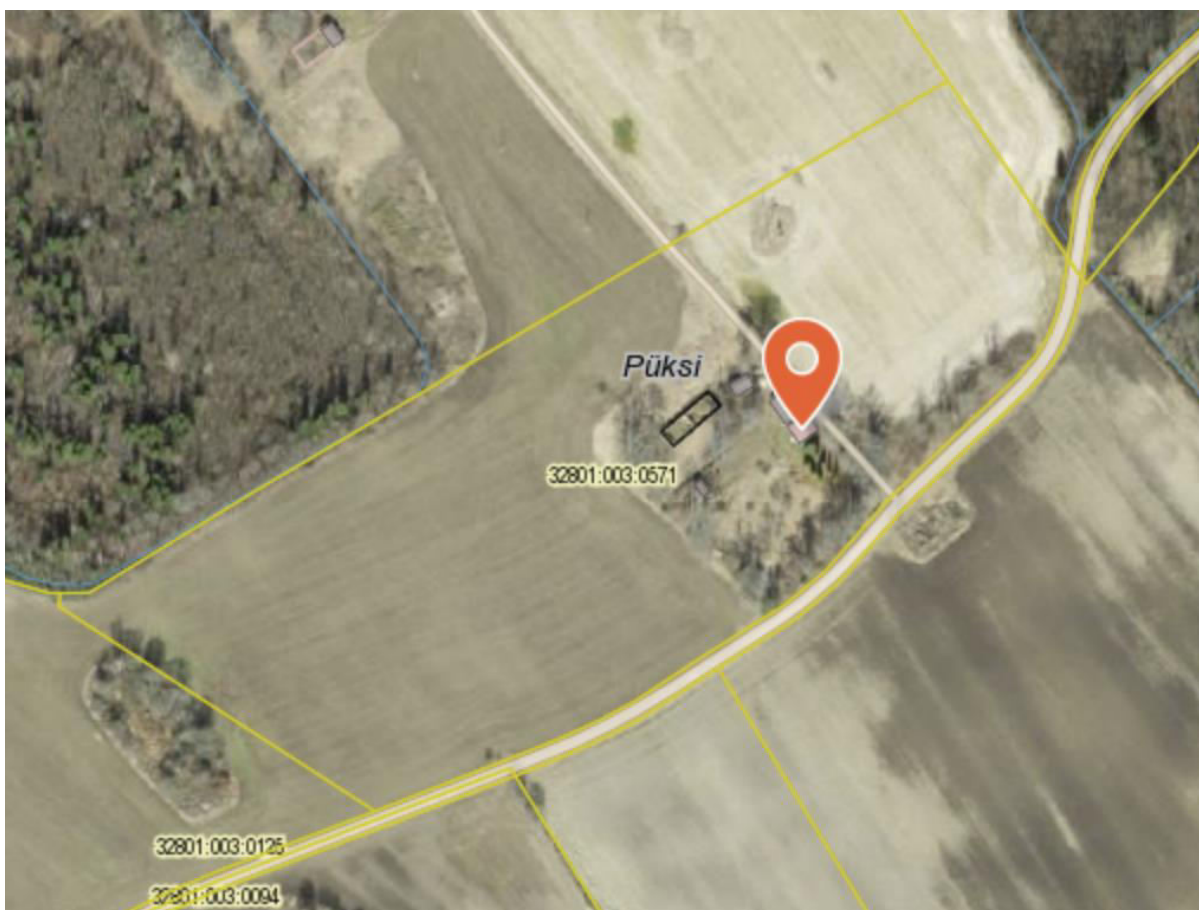
Sisukord

<i>Sissejuhatus</i>	3
<i>1. Ajalooline ülevaade</i>	4
<i>2. Väärtused</i>	7
<i>3. Materjalikasutus ja tehniline seisukord</i>	8
<i>4. Säilitamise ettepanekud ja tööde kava</i>	13
<i>Kokkuvõte</i>	15
<i>Kasutatud kirjandus ja teised allikmaterjalid</i>	16
<i>Lisad:</i>	17

Sissejuhatus

Käesoleva uurimistöö objektiks on tampsavist eluhoone, mille täpne ehitusaasta on teadmata. Hoone asub Püksi talus, Oorgu külas, Kolga-Jaani vallas Viljandimaal. Kõrvalhoone (laut) vundamendis oleva mälukivi peal on aasta arvuks märgitud 1881, mis annab aimduseks, et talukoht on eksisteerinud vähemalt tsaariaja lõpust. Hoone ega hoonete kompleks ei ole täna mälestis.

Uuritava objekti valiku tingis peahoone avariiline seis ja praktiline vajadus hoone korda teha säilitades sealjuures võimalikult palju ajaloolist osa. Hoone kõige kriitilisem osa on loode külg, mis on varisemisohtlik. Seda seinu on tugevdatud tõmmitsatega ning parandusi tehtud ka betooni, põletatud telliste ja tuhaplokiga.

I: Asukohaplaan (uuritav eluhoone on kaardil märgitud oranžiga)

1. Ajalooline ülevaade

Püksi talu täpne asutamisaasta on teadmata. Kuid tänaseks lagunenud savist lauda vundamendi mälukivi on dateeritud 1888 aastaga (foto 1). Vanim säilinud foto peahoonest on 1905 aastast (foto 2). Fotol on näha, et haljastus ümber hoone on pigem noor, mis võiks anda tunnistust sellest, et talu asutamine võiks kokku minna lauda dateeringuga.

Eluhoone juures on näha mitut ümberehitusele viitavat aspekti nagu näiteks erinevus akende jaotuses ja neid ümbritsevas krohvitud raamistuses. Samuti vundamendi laos on näha sirgjoonelisi vertikaalseid katkeid, mis viitavad hoone vundamendi hilisemale täiendamisele (foto 3). Ning muidugi lauda ja eluruumide vahelise püstpalgist seinla vundamendi gabariidid, mis oma mõõtudel peaks sobima pigem paksule saviseinale kui peenpalgist puitseinale (foto 4). Leitud fotomaterjali põhjal saan kirjeldada hoone järkjärgulist arengut 1905 aastast kuni tänapäevani.

1905 aastast pärineval fotol (foto 2) on näha, et katus on olnud praegusega võrreldes laugem ja madalam. Kirde seinas on seespool jälgi endisest sarika asukohast (foto 5) ja on näha ka juurde kasvatatud saviosa (foto 6). Endiste sarikate tuletusliku harja kõrguse ja tänase harja kõrguse vahe on ca 1,5m. Samuti ei paista korstna läheduses vintskappe. Sellele annab kinnitust ka foto aastast 1912 (foto 7). Katusekatte materjali on nende piltide põhjal raske hinnata, kuid selge on see, et tegemist on puit katusega - tõenäoliselt laastu katus. Hoone on krohvitud lubikrohviga ning aknad on raamitud krohvitud aknakarniisidega, mis on valget värvi ja erinevad muust krohvitud pinnast. Hoone pikkus on juba 1912 aastal samaväärne tänasega.

Järgmisi muutusi eluhoone ehituses võime kohata 1950-ndate fotol (foto 8), kus on juba katuseharja kõrgemaks viidud ja juurde ehitatud, vähemalt hoovi poole, kolm vintskappi. Kaks väiksemat vintskappi asuvad majandusruumide kohal ning suurem vintskapp asub eluruumide kohal. Kui vaadata elupindade sisemist puidust ehitatud karpist, siis kinnitab, see fakti, et ka kirde poolses küljes oli olemas juba suur vintskapp. Väiksed vintskapid selles küljes puudusid ja puuduvad ka tänapäeval. Vaadates katusekonstruktsioonide ehitust, siis puuduvad sealpool ka roovituse läbilõiked. Majandusruumide teise korruse inspekteerimisel (foto 9) tuleb tõdeda, et suure tõenäosusega on see enamuse oma eksistentsist olnudki teise korruse elanike majandusruumiks, milles peaaugult kanu on peetud. Sellele viitavad olemasoleva väikese vintskapi akna ette lisatud metallvõrk ja kanasuled põrandal olev turbakiht ning otseloomulikult väga õhukesest lauast tehtud põrand, mis suuremat raskust pole määratud kandma. Täna võib sealt lausa läbi kukkuda.

Fotol nr 8 võib näha, et suur vintskapp on krohvitud samas stiilis ülejäänud hoonega. Väiksemate vintskappide lahendusest saame aimu alles 60-ndatel (foto 10) – need on kaetud põhikatuse kaldenurka järgiva laudisega. Akende jaotus on suurel vintskapil 3x3 ja väikestel vintskappidel 3x4, mis on uudne selle hoone juures. Jätkuvalt katab katust laast.

Muutuseid näeme me küll alles 50-ndate fotodel, kuid ümberehitus võib olla toimunud varem. Nimelt fotol nr 11 on näha 1888 aastal ehitatud laudahoone, mis on maakivist sokkliga palkhoone. Tänapäevaks on seal aga savihoone varemed (foto 12). Säilinud on aga kivitahvel (foto 13), kus on peal dateering 1935 ja meistri nimi Rõbakov. Omaniku sõnutsi on sealkandis savihooneid, omal ajal, käinud tegemas Setumaa meistrid¹. Seda fakti kinnitab ka tänaseni säilinud betoonist akna ja ukseraamid (foto 12), mis on oma vormilt levinud enim just Lõuna-Eestis. Kuna saviehituse meistrid olid 1935 aastal hoovi peal, siis võib oletada, et ka samal ajal võis toimuda saviseintega eluhoone ümberehitus, kuna katuse teravamaks muutmisega on ka otsaseinu kasvatatud, ehkki väga väikese savitöö mahuga. Sellele lisaks on ka tõenäoliselt just sellel ajal eemaldatud eluruumide ja abiruumide savist vahesein, kus praegu on asemel püstpalkidest sein (foto 4), mis on köögi poolt kaetud laastumatiga ning krohvitud lubikrohviga sirgeks. Samuti on kogu hoone saviseinad väljastpoolt saviga sirgeks krohvitud ja pritskrohviga lubikrohvi peale kantud (foto 14).

Tänapäevaks on üldpildis toimunud aga veelgi muutuseid (foto 15). Hoovipoolne suur vintskapp on krohvi asemel saanud voodrilaua ja aken on vahetunud lihtsakoelisema jaotusega raamide vastu. Üks väikestest vintskappidest on katusel kadunud ning laastukatus on asendunud eterniidiga. Kuna katusel on kasutatud ka suuremat 8 lainelist eterniiti, mida hakati Eestis tootma alles 1973², siis võib eeldada, et viimased ümberehitused võisid olla 70-ndad või 80-ndad.

Nõukogude Liidu ajal oli Püksi talu laut kolhoosi väikeloomade laudaks ja seetõttu asus ka eluhoone esimesel korruse elutoas kolhoosi kontor. Ülejäänud pinnal elas sees leibkond, kelle sissepääs oli edela küljes asuvast uksest. Kontorisse oli eraldi sissepääs kirde küljes asuvast uksest. Sealt sai ka teisele korrusele, kus elas teine leibkond.

Loodes asuva otsaseina tugevdamiseks on lisatud saviseina tõmmitsad, mis omaniku mälu järgi on paigaldatud kuskil 80ndate lõpus või 90ndate alguses.

¹ Jürgenson, Alar 2020. Suuline vestlus autoriga, 11.IV. Märkmed autori valduses.

² Kiviselg, Robert 2008. Palju on eterniiti Eestis veel kasutusel, Keskkonnaministeerium Jäätmeosakond, https://www.envir.ee/sites/default/files/eterniidi_uuring_2008.pdf (vaadatud 30.IV 2020).

Täna on kogu talu jõudnud kompleksena taas oma algse omaniku järglaste kätte. Hoone on kasutuses suvekoduna. Talus rohkem algseid hooneid säilinud pole. Eluhoone on üles mõõdistatud 2011 aastal (vt lisa 1).

2. Väärtused

Oorgu küla on hajaasustusega asula. Konkreetselt Püksi talu lähiümbruses on säilinud vana krundiplaaniga ja hoonetüüpidega talukohad, mis paiknevad kui üksikud saared keset haritavat maad. Kui võtta aluseks üldpilt, mida loovad peamiselt vanad talukohad, siis Püksi talu ainukeseks visuaalseks väärtuseks ajaloost on uuritav eluhoone. Seetõttu oleks igati mõistlik püüda seda hoonet võimalikult algupäraselt säilitada, et säiliks ka küla miljöö.

Väärtuslikud ehitusosad, mis kuuluvad säilitamisele:

1. Saviseinad, mis pole avariilised (s,t eluhoone poolsed)
2. Suured vintskapid
3. Säilinud väike vintskapp
4. Maakivist keldri võlvid ja tagasein
5. Krohvitud aknaraamid taastada
6. Taastada fassaadi kattev pritskrohv

Väärtuslikud detailid, mis kuuluvad säilitamisele:

1. Avatäited (vt Lisa 3)
2. Talu nr krohvis kopeerida uuele krohvile (foto 24)

3. Materjalikasutus ja tehniline seisukord

Eluhoone väliseinad on ehitatud tambitud saviga. Konkreetsemalt on kasutatud pinnast, mida iseloomustab kõige paremini termin savimöll, ehkki konkreetsem pinnases on ka omajagu suuremat kruusa. Seinad ülesladumiseks on kasutatud kuuseoksi, mida on savikihtide vahele laotud, et märg materjal ise enda raskust kiiremini kandma hakkaks. Kuna hoone ehitamise perioodiks võib hinnanguliselt pakkuda 1880ndad, siis sellel ajal Eestis ei olnud levinud veel tõusva raketise meetod. Tõusva raketise meetod võeti Eestis kasutusele 1900 alguses³. Enne tõusva raketise meetodit raiuti, hanguga üles loobitud seinad, kirve või terava labidaga sirgeks.

Saviseinad on üldiselt rahuldavas olukorras, kui välja jätta abiruumide edela ja loode seinad, mis on varisemisohtlikud (foto 16). Seal on tehtud juba parandustöid tuhaplokiga ning betooniga, kuid tänaseks on paranduste seisukord ka juba halb. Tõenäoliselt on tekkepõhjuseks keldri ette lohku kogunenud vesi, mis talviti külmudes on paisutanud paigast vundamendi kive. Antud kohast on keldri esifassaad keldri võlvidest eraldunud ning vajunud väljapoole koos kogu lokaalse seinaosaga, mis ulatub abiruumi ukse nurgani. Sealt välja vajumine on tingitud ka loode poolse otsaseina praod, mis ulatuvad vundamenti. Väljavajumine on põhjustanud ka katusekonstruktsiooni vajumise. Seinad on püütud toetada tõmbidega, kuid tänaseks on tõmbetava seiniosa nurga liikuma kiskunud ning kuna kõrget otsaseina ei seo kummastki nurgast enam miski, siis on hakanud ka see seiniosa välja vajuma (foto 17). Kuna seinad on varisemisohtlikud, siis tuleb need lammutada ning taas savist ülesse laduda järgides vana ehitustehnikat. Seinad ülesladumiseks saab taaskasutada savimaterjali. Saviseinte väiksemad kahjustused asuvad kirde seinas (foto 22). Parempoolne on tekkinud vihmaveest, mis on puuduva veenina tõttu vintskapi ja saviseina kokkupuutepunktist pääsenud lubikrohvi ja saviseina vahele ning sealt liikunud kuni vundamendini. Vundamendi peal kontsentreeritult püsiv liigniiskus on külmumistega savi ja liiva omavahel lahti paisutanud, mis omakorda sulamistega maha pudisenud. Erosiooni kahjustus on ka vasakpoolne uhtekoht. See on lekkiva vihmaveetoru tagajärg. Kuna seal on väga madal sokkel, siis vihmaveerennist järjepidevalt pinnasele ja tuultega ka saviseina äärelangev vihmavesi kahjustab seinad. Märjast pinnasest saab ka kapillaartõusuga liigniiskus saviseina alumise ääreni jõuda ning taaskord külmumised

³ Keskküla, Tõnu 2001. Eesti savihoonete ehitamise ajalugu. Põllumajandustehnika, -ehitus ja -energeetika Tartu, Eesti põllumajandusülikool, Teadustööde kogumik, lk 98-100.

ja sulamised hakkavad seina lagundama. Antud probleemile aitab lahenduse luua dreanaaži tekitamine ning veelaua paigaldus ja vihmaveesüsteemi uuendamine. Uhtekohad täita *cob* saviseguga ning lubikrohviga üle krohvida.

Fassaadi krohvimiseks kasutada lubikrohvi. Kuna eelnevalt on ajas räsitud saviseinad krohvitud sirgeks savikrohviga (lubikrohviga stabiliseeritud) ja selle peale pritskrohv (kellu või kopaga vedelat lubikrohvi seina loobitud) paigaldatud, siis on jäänud lubikrohvi kihi paksus liiga väikeseks. Soovitan saviga täita vaid kõige suuremad tühimikud ning viimased ebataasused krohvida sirgeks lubjaga. Saviga täitmisel kindlasti mitte täita savikrohviga vaid *cob* täiteseguga. Peale seinte piisava sirguse saavutamist loopida peale nn pritskrohv, et saavutada endisaegne väljanägemine (foto 23). Kindlasti mitte krohvimisel kasutada rihtlatte. Sein ei tohi olla liiga sirge.

Katus on ehitatud saviseintele ja sisemisele puitkonstruktsioonile on ehitatud vaid suurte vintskappide konstruktsioonid. Muust katusest on need eraldiseisvad ja eraldi menetletavad. Sarikad on katusel tehtud ümarast kuusepalgist ja pennid on saetud poolpalgist. Roovitus on samuti kuuselattidest. Kui välja jätta varisemisohtliku hoonepoole sarikad, mis vajavad vahetust, siis üldpildis on sarikate olukord hea ja ei vaja välja vahetamist. Sama katusekatte kasutamisel võib vajada vaid lokaalseid rihtimisi. Katusekate seevastu vajab vahetust. Senised asbesti sisaldavad eterniidid tuleb eemaldada ja utiliseerida vastavalt kehtivale seadusandlusele. Vana laast eemaldada ning taastada algupärane laastukatus.

Ehkki vihmaveerennid ei ole algupärased, on neid hoonele täna vaja, et hoone eluiga pikendada. Vihmaveerennid tuleb siduda maja ümber loodava dreanaažiga. Maakivivundamendi ja saviseinade jaoks on eriti tähtis, et pinnasevesi hoonest eemale juhtida. Seda on näidanud ka keldri esifassaadiga juhtunu. Katuselt tulevale vihmaveele lisaks tuleb kirde poolset pinnase tõusult ja maja lähedal asuvalt kruusakattega teelt pinnasevett, mis liigub maja suunas ja võib kontsentreeritult kahjustada hoone vundamenti.

Suured vintskapid on ehitatud palk sõrestikust, mis on vahelt täidetud püstpalgiga. Algselt on vintskapid kaetud laastumatiga ja krohvitud lubikrohviga järgides ühtset pinnaviimistlust muu fassaadi krohviga (foto 18). Edela külje vintskapp on kaetud hilisemal perioodil aga juba laudvoodriga (foto 15). Selle vintskapi olukord on hea. Kirde külje vintskapil on aga osaliselt lubikrohv eemaldunud ning palk on avatud vihmadele (foto19). Kuna ajalooliselt on olnud vintskappidel lubikrohv, siis on soovitatav taastada algne olukord. Katta palgid näiteks

pilliroomatiga või soojustada 50mm rooplaadiga ja krohvida lubikrohviga. Kindlasti luua veelaud vintskapi ja saviseina liitekohale, kuna seal on aste, mis hakkab vett koguma ja mille tõttu võib alumine krohv lahti tulla. Alternatiivina katta palgid soojustusega ning tuuletõkke plaadiga ja seejärel katta lubikrohviga. Sel juhul tuleb jälgida aga vintskapi räästast ja vajadusel seda pikendada.

Väikse vintskapi säilitamine aitab hoida hoone Vabariigi aegset arhitektuurset ilmet. Ei näe ette teise väikese vintskapi taastamist, kui ei ole seda vaja ruumide kasutusele võtuks ja lisavalguse tekitamiseks. Vintskapi taastamisel jälgida laudise profiili ja konstruktsiooni gabariite (vt foto10).

Maakivivundamendi kõige kahjustunud koht on edela ja loode seina abiruumide osa. Need tuleb koos seintega lammutada ja uuesti üles ehitada. Kasutada lubimörti ja samu kive. Müüritööd teostada mai-juuni ja savitööd hiljemalt juuli. Siis jõuavad märjad konstruktsiooniosad enne külmasid võimalikult palju kuivada. Alternatiivina lubimördile kasutada hüdraulilise lubjaga lubimörti. Vuugid täita, kuid mitte siluda kuna hiljem krohvitakse seinad tervenisti üle. Vundamendis esineb pragusid veel lõuna nurgas (foto 20), kus on vihmaveerenni laskumine. Jällegi on liigniiske koht talviste külmumistega paisutanud vundamenti läbiva prao. Seal tuleb vesi loodavasse drenaaži juhtida ning teha vundamendi parandus. Kirde seinas on üks vana abiruumi ukse koht (foto 21), mille sokli kõrgus on täislaotud maakividega. Seal on ladu tehtud savimördiga, mis on tänaseks suures mahus eemaldunud, kuid kivid on paigal. Lahtine savi eemaldada ning vuugid täita lubimördiga.

Tabel 1: Materjalide ja seisukorra koondtabel.

Konstruktsiooni osa	Materjal	Seisukord
Katus	Eterniit/laast, suurtel vintskappidel bituumenlaineplaat	Katuse olukord on rahuldav.
Sarikad/pennid	Puit	Üldpilt rahuldav, katuse kõverused tekkinud pigem abiruumide seinte amortiseerumisest .

II korruse vahelagi	Puit	Amortiseerunud. Läbivajumised
I korruse vahelagi	Puit	Amortiseerunud. Läbivajumised
Saviseinad	Tambitud savi. Kruusane savimöll.	Eluruumide seinad heas seisukorras. On vaid mõned uhtekohad. Lubikrohvi all on märgata tellistega parandusi. Kõige kriitilisem osa on abiruumide edela ja loode seinad. Need on varisemisohtlikud. On parandatud eelnevalt tuhaploki ja betooniga ning toetatud tõmmitsatega, kuid täna need lahendused enam ei aita. Kahjustused on ulatunud juba vundamendini ja muutnud selle ebastabiilseks.
Krohv fassaadil	Lubikrohv	Suur osa krohvist on seina küljest lahti või puudub.
Vundament	Maakivi ja lubimört	Üldpilt rahuldav. Vajab lokaalseid vuugiparandusi. Abiruumide edela ja loode küljed vajavad taastamist.
Kelder	Maakivi ja lubimört	Üldiselt korras kuid esifassaad vajab taastamist.
Korsten	Põletatud tellis, korstnapits silikaat	Ajab pigi välja. Vajab pottsepa hinnangut
Avad ja avatäited	Puit	Vt Lisa 3

Suured vintskapid	Puitsõrestik, mis täidetud püstpalgiga. Edela sein vintskappi katab laudvooder, kirde sein vintskappi lubikrohv.	Seisukord rahuldav, kuid kirde külje vintskapp vajab krohviparandusi
Väike vintskapp	Puitsõrestik	Olukord rahuldav, kuid vajab taastamist.

4. Säilitamise ettepanekud ja tööde kava

Hoone omanik kasutab täna hoonet nõ suvilana. Lähitulevikus ei ole ette näha ka hoone aastaringset kasutamist. Hoone on oma mahult suur ja hetkel kasutatakse vaid esimese korruse eluruume ning pole ette näha teise korruse kasutusele võtu tarvidust. Võttes arvesse omaniku soovid hoone seisukorra halvenemine peatada ja stabiliseerida ning vähemalt väljastpoolt korda teha, pakun välja omapoolse tegevuskava.

Kuna hoone abiruumide poolne hooneosa on kahjustunud ja kohati varisemisohtlik, siis soovitan selle hooneosa lammutamist kuni keldrini. Kelder säilitada ja katta katusega, sealjuures esifassaad lahti võtta ja uuesti maakivist lubimördiga ülesse laduda. Ehitada ülesse puuduv savisein eluruumide ja abiruumide vahel ning luua sellest uus välissein. Krohvida lubikrohviga. Kui tulevikus on soov ja võimekus hoonet taas suurendada, siis taastada endine maht ja arhitektuurne välimus.

Restaureerimistöde kava:

Esimene etapp

1. Toestada varisemisohtlikud seinaosad ja keldri võlvid.
2. Eemaldada abiruumide kohalt katusekate, roovitus ja sarikad
3. Demonteerida abiruumide teise korruse vahelagi ja seinad
4. Ettevaatlikult hakata loodeseina ülevalt demonteerima. Kuna saviseina erikaal on suhteliselt suur, siis piltlikult öeldes on 2 m² saviseina kuskil 1500kg. 8m kõrge ja 9m laia sein mass on kuskil 30 tonni kanti. Kui see mass korruga kopaga maha tõmmata, siis võib see ohustada ka ülejäänud hoone.
5. Esimese korruse laetalad eemaldada koos alumise seiniosa lammutamisega. Kaitsta ja säilitada kindlasti keldri võlvid.
6. Segada läbi eemaldatud savisegu ja laduda sellest ülesse puuduolev vahesein. Kindlasti siduda olemasolevate seintega.
7. Taastada lammutatud osa vundament ja keldri esifassaad
8. Katta kelder katusega. Sobilik katusetüüp viilkatus nagu ka eluhoonel

Teine etapp

1. Eemaldada alles jäänud hooneosalt katusekate. Eterniit utiliseerida vastavalt kehtivale seadusandlusele.

2. Vajadusel teha parandused sarikates ja rihtida. Kogu katusetööde aja katta hoonet võimalike sademete eest ajutiste katetega.
3. Taastada vintskapid
4. Paigaldada vajadusel uus roov ja kolmekordne laastukatus.
5. Eemaldada fassaadi krohv ja lahtised saviosad.
6. Teha tagasitäited kahjustunud saviseinadele
7. Parandada vundament
8. Vahetada välja aknad algupäraste akende vastu.
9. Taastada lubikrohviga aknakarniisid
10. Paigaldada suurtele vintskappidele pilliroomatt või plaat.
11. Krohvida nii vintskapid kui ka seinad
12. Viimistluskrohv. Enne teha kindlasti vähemalt 1m² suurused proovilapid. Kindlasti aknakarniiside kõrvale, et tervik oleks paremini hoomatav
13. Hoone ümber paigaldada dreanaaž ja vihmaveerennid

Kokkuvõte

Töö koostamise käigus tutvus autor kohapeal põhjalikult hoone seisukorraga. Kõrvutades praegust olukorda omaniku poolt edastatud vanade fotodega, sai koostatud loogiline ehituslik kronoloogia. See ei pruugi peegeldada täit tõde aga konkreetsel juhul on võimalikult ligilähedane. Esmapilgul arhitektuurselt väga kirju pildina tundunud hoone sai peale vanade fotode analüüsi selgemaks ja detailide arusaadavamaks. Kõige paremat infot andis omaniku poolt edastatud 1905 aasta matuse foto, mis oli ainuke infokandja näitamaks, milline oli eluhoone enne vintskappide ehitust. Ilma selle pildita oleks raske olnud selle tulemuseni jõuda. Ka poleks osanud tähelepanu pöörata otsaseinadele, et otsida vanade sariakte jälgi. Täna aga on täpselt teada kui palju kõrgem on uus katus algsest (ca 1,5m).

Käesolevas töös ei ole käsitletud hoone sisemuse seisukorda ega ka inventeeritud sisemisi avatäiteid ja küttekoldeid. Omanik ei soovi hetkel keskenduda sisetöödele, kuna tegemist on tema jaoks päritud talukohaga, mille tänane funktsioon on suvekodu. Julgesin jätta kõrvale eluruumide sisemise seisukorra analüüsi ka seetõttu, et katusetöid saab teostada ka ilma siseosa puutumata. Kõik sariad toetuvad saviseinal olevale müüriatile ja teine korrus on ehitatud hoonesse sisse eraldi puidust konstruktsioonina. Esimese korruse vahelaetalad küll toetuvad saviseintesse aga lae olukord on rahuldav ja parem on tegeleda hoone päästmisega kriitilisemates kohtades, kui suure eelarvega töödega, mis võivad omanikul eelarve lõhki lüüa ja seetõttu tekitada soovi üldse mitte midagi selle hoone juures teha. Kindlasti tasuks sellega tegeleda tulevikus, kui omanik soovib alustada järgmist etappi ja sisetööd ära teha.

Kasutatud kirjandus ja teised allikmaterjalid

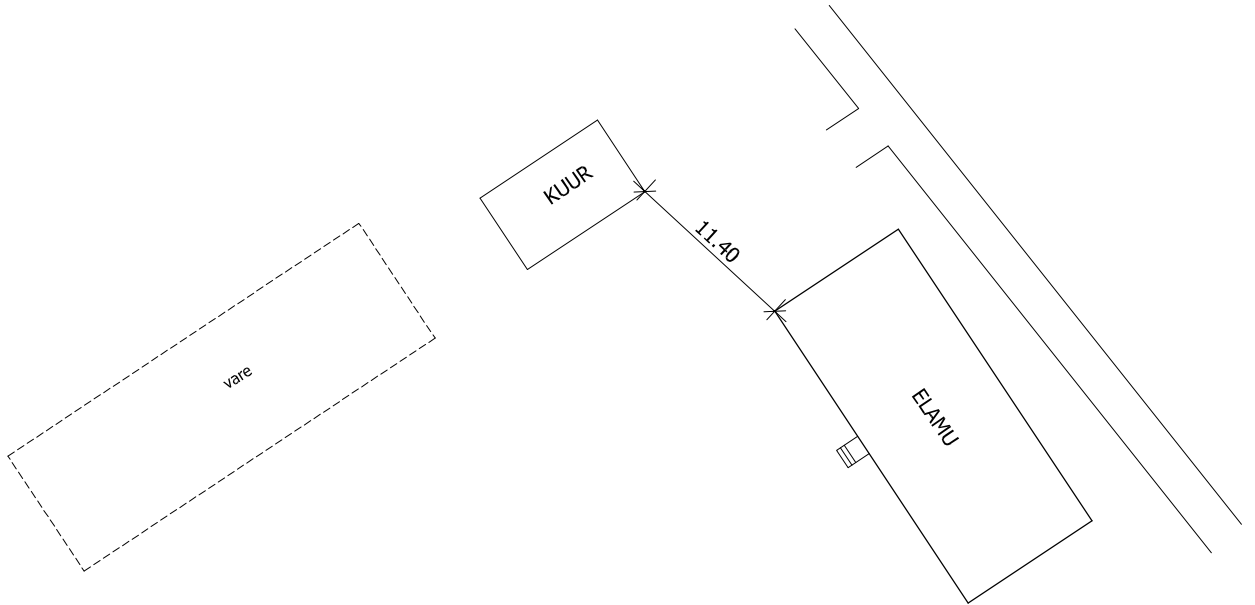
1. Jürgenson, Alar 2020. Suuline vestlus autoriga, 11.IV. Märkmed autori valduses.
2. Kiviselg, Robert 2008. Palju on eterniiti Eestis veel kasutusel, Keskkonnaministeerium Jäätmeosakond, https://www.envir.ee/sites/default/files/eterniidi_uuring_2008.pdf (vaadatud 30.IV 2020).
3. Keskküla, Tõnu 2001. Eesti savihoonete ehitamise ajalugu. Põllumajandustehnika, -ehitus ja -energeetika Tartu, Eesti põllumajandusülikool, Teadustööde kogumik, lk 98-100.

Lisad:

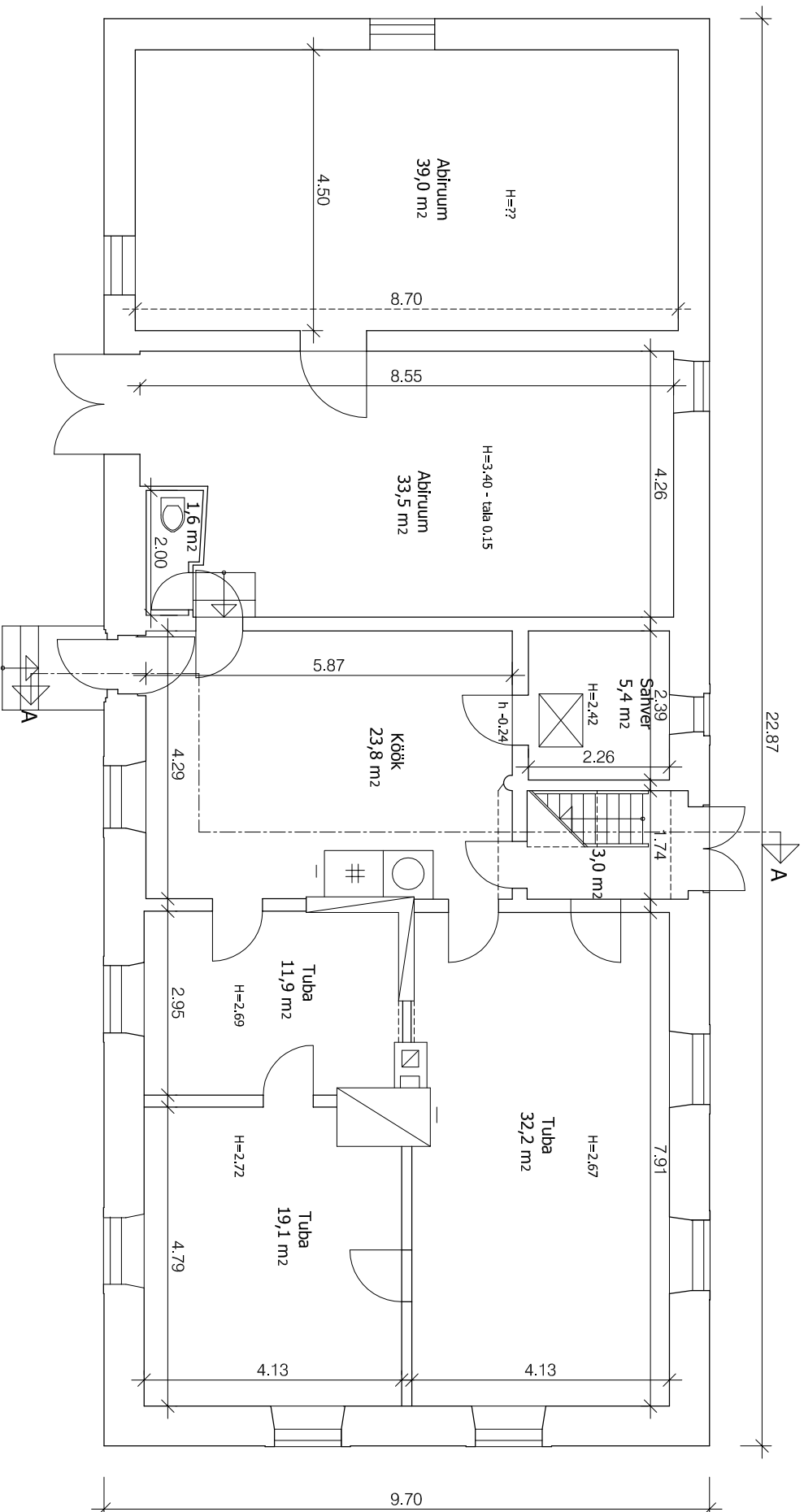
Lisa 1. Püksi talu eluhoone mõõdistusjoonised. 2011

Lisa 2. Fotod

Lisa 3. Avad ja avatäited

MÕÕDISTUSJONISED			OBJEKT: Elamu	JOONIS 1
FIE Juta-Elisabeth Koolmeister, Tartu Luige 2-14, tel. 51 422 80			Viljandi maakond, Kolga-Jaani vald, Oorgu küla, Püksi talu	09. 2011
Möödistas	J.-E. Koolmeister		ASENDIPLAAN	MÕÖT 1 : 500

MÕÕDISTUSJOOONISED

OBJEKT: Elamu

JOOINIS

FIE Julia-Elisabeth Koolmeister, Tartu Lülge 2-14, tel. 51 422 80

Viljandi maakond, Kolga-Jaani vald,

09. 2011

Oorgu küla, Püksi talu

MÕÕT

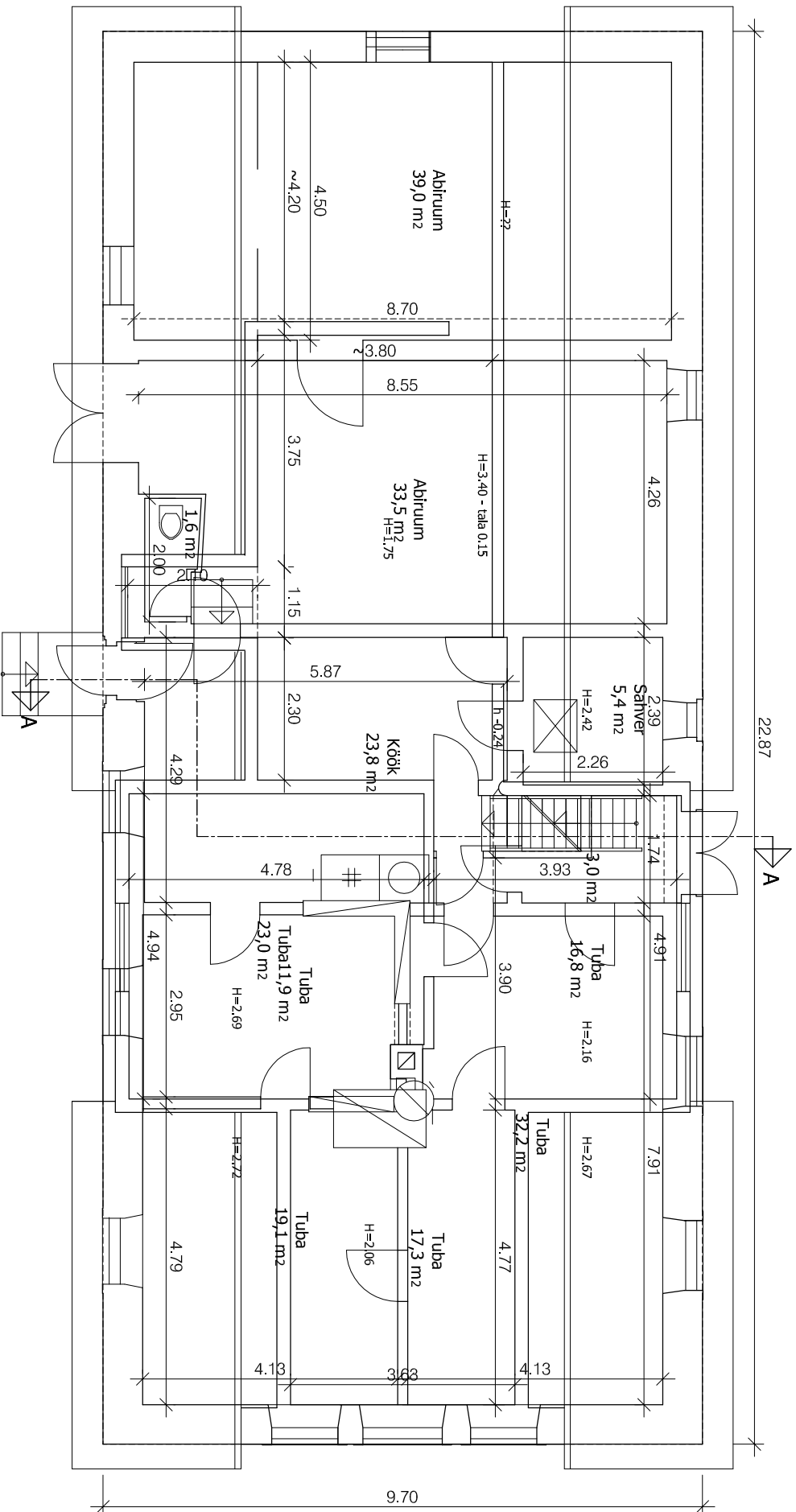
Möödistas

J.-E. Koolmeister

PÕHIPLAAN

1 : 100

2

MÕÕDISTUSJOOONISED

OBJEKT: Elamu

JOOONIS
3

FILE Jüta-Elisabeth Koolmeister, Tartu Lülge 2-14, tel. 51 422 80

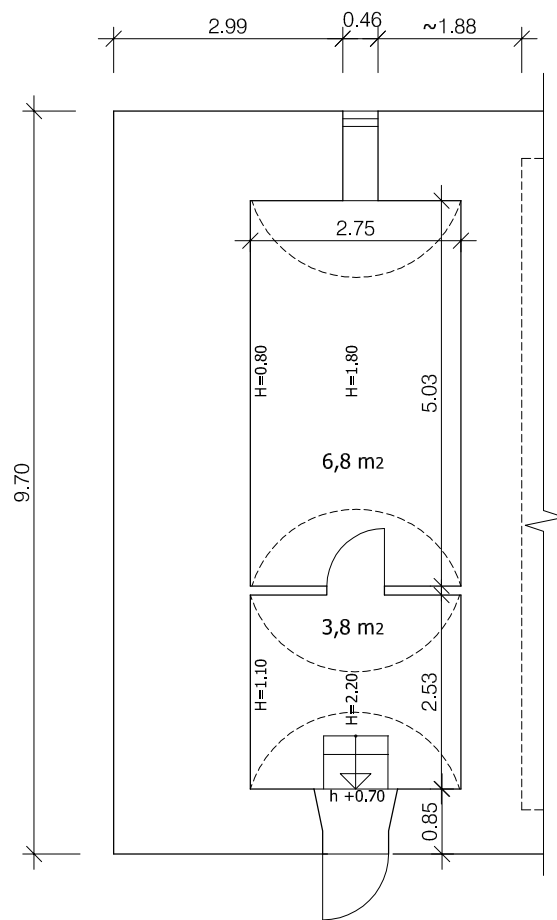
Viljandi maakond, Kolga-Jaani vald,
Oorgu küla, Püksi talu

09. 2011

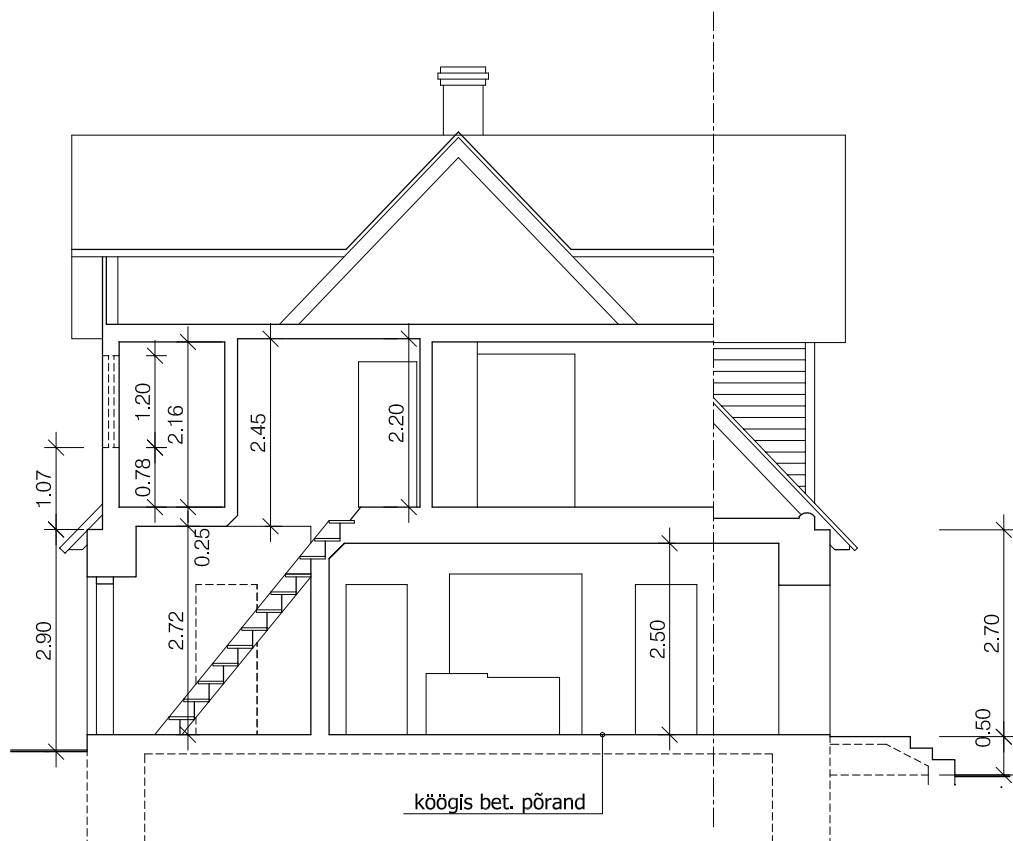
Möödistas J.-E. Koolmeister

KATUSEKORRUSE PIAAN

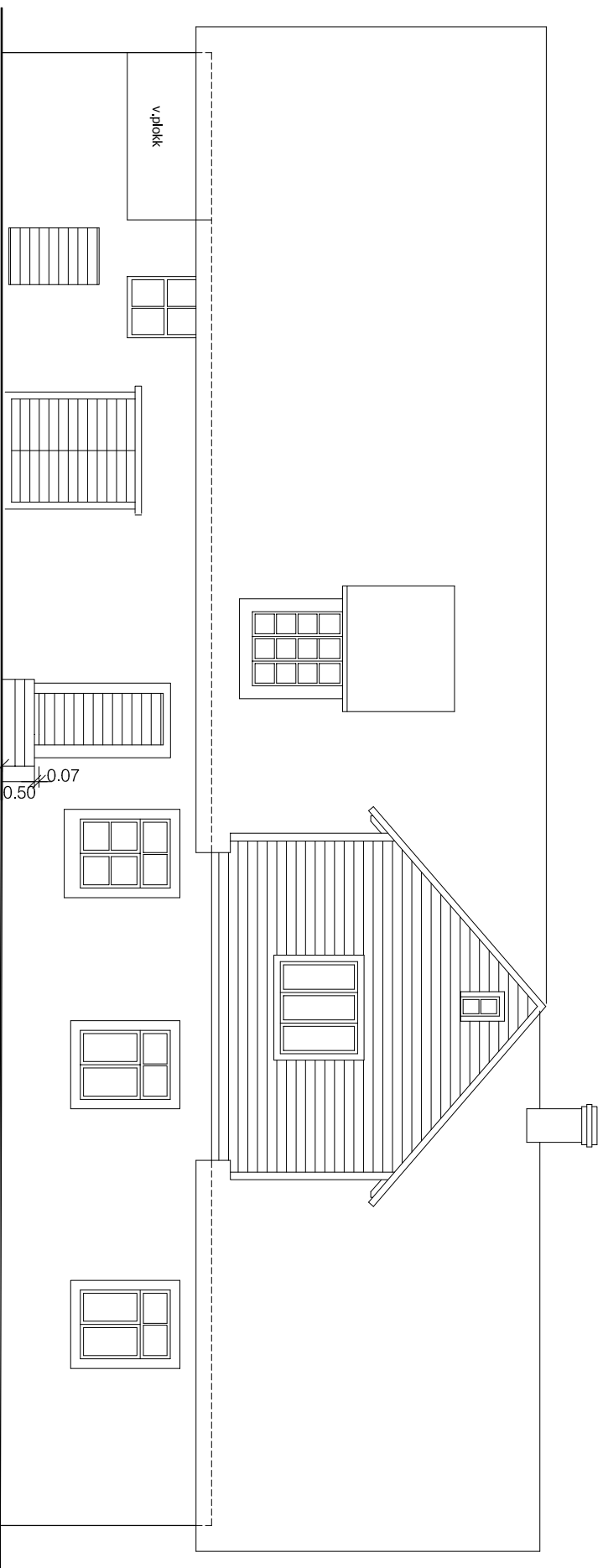
MÕÕT
1 : 100

MÕÕDISTUSJONISED		OBJEKT: Elamu	JONIS 4
FIE Juta-Elisabeth Koolmeister, Tartu Luige 2-14, tel. 51 422 80		Viljandi maakond, Kolga-Jaani vald, Oorgu küla, Püksi talu	09. 2011
Möödistas	J.-E. Koolmeister	KELDRIKORRUSE PLAAN	MÕÖT 1 : 100

MÕÕDISTUSJONISED		OBJEKT: Elamu	JOONIS 5
FIE Juta-Elisabeth Koolmeister, Tartu Luige 2-14, tel. 51 422 80		Viljandi maakond, Kolga-Jaani vald, Oorgu küla, Püksi talu	09. 2011
Möödistas	J.-E. Koolmeister	LÕIGE A - A	MÕÖT 1 : 100

MÕÕDISTUSJOOONISED

OBJEKT: Elamu

JOOINIS

FIE Julia-Elisabeth Koolmeister, Tartu Lulge 2-14, tel. 51 422 80

Viljandi maakond, Kolga-Jaani vald,

6

Möödistas J.-E. Koolmeister

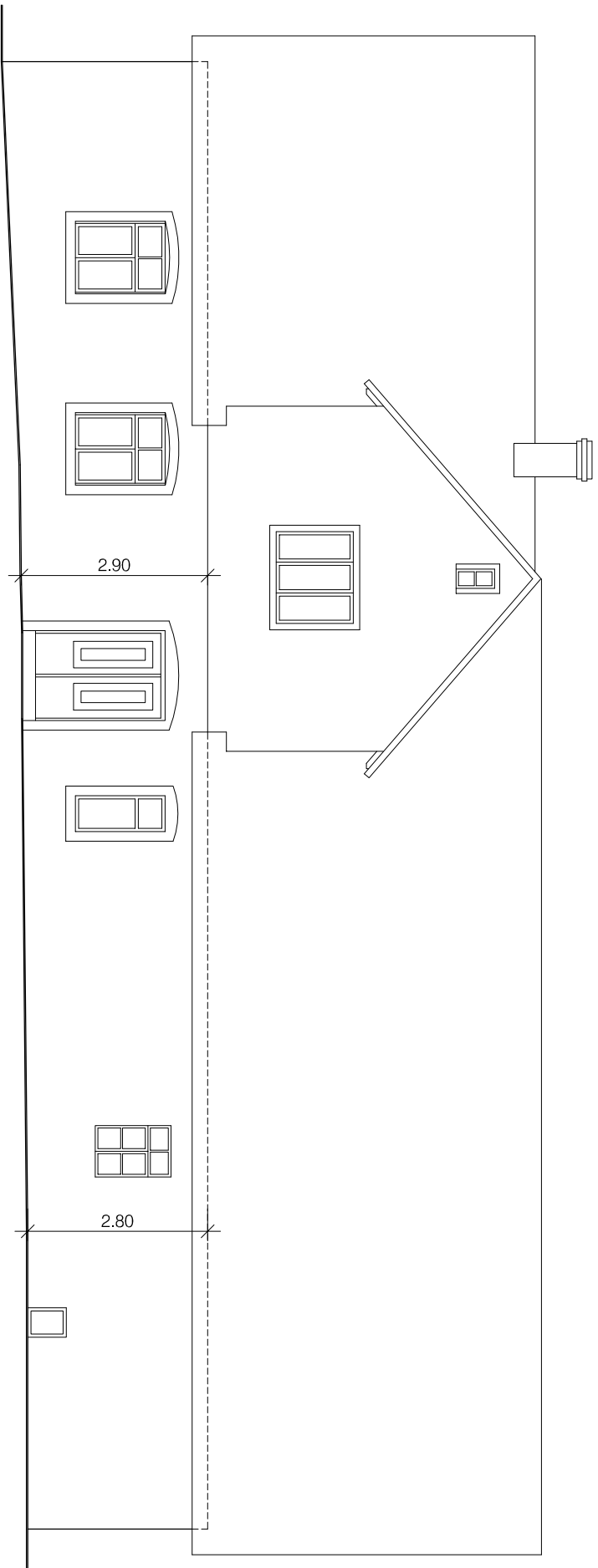
Oorgu küla, Püksi talu

09. 2011

Möödistas J.-E. Koolmeister

VAADE EDELAST

MÕÕT
1 : 100

MÕÕDISTUSJOOONISED

OBJEKT: Elamu

JOOONIS
7

FILE Julia-Elisabeth Koolmeister, Tartu Lulige 2-14, tel. 51 422 80

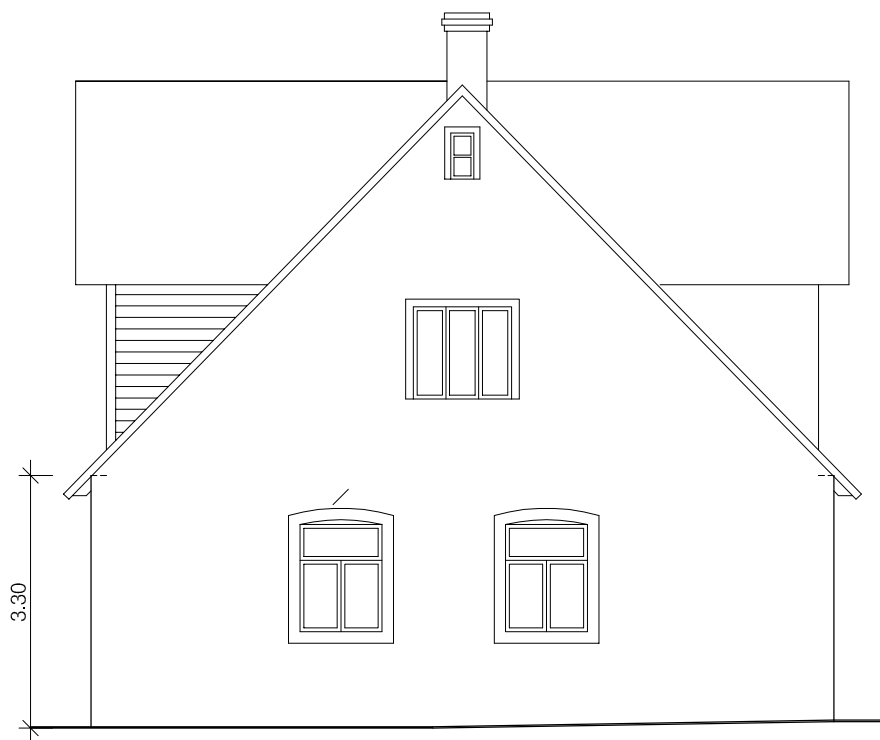
Viljandi maakond, Kolga-Jaani vald,
Oorgu küla, Püksi talu

09. 2011

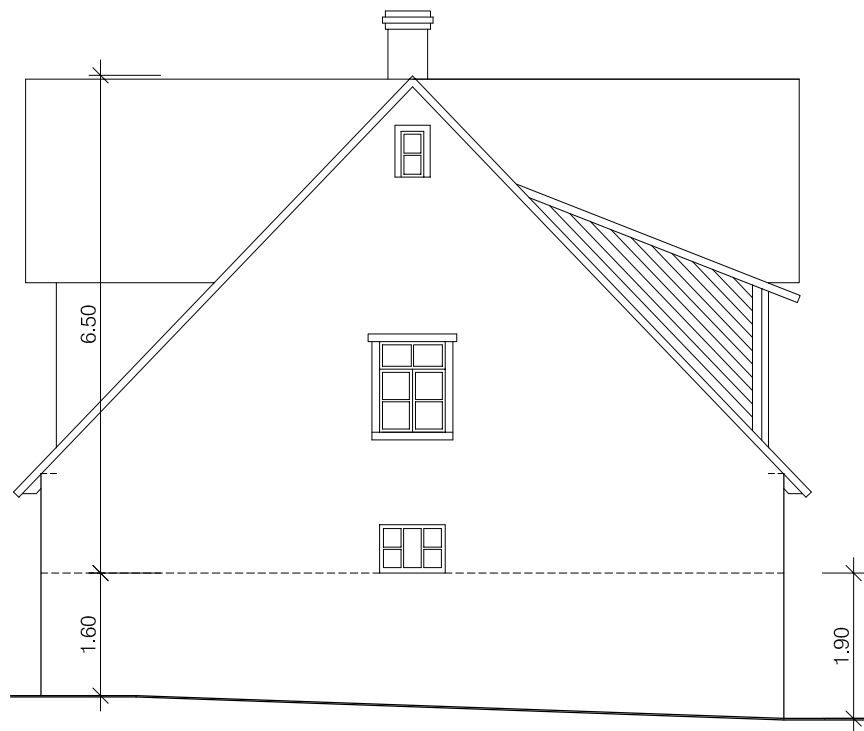
Möödistas J.-E. Koolmeister

VAADE KIRPEDEST

MÕÕT
1 : 100

MÕÕDISTUSJONISED			OBJEKT: Elamu	JOONIS 8
FIE Juta-Elisabeth Koolmeister, Tartu Luige 2-14, tel. 51 422 80			Viljandi maakond, Kolga-Jaani vald, Oorgu küla, Püksi talu	09. 2011
Möödistas	J.-E. Koolmeister		VAADE KAGUST	MÕÖT 1 : 100

MÕÕDISTUSJONISED			OBJEKT: Elamu	JOONIS 9
FIE Juta-Elisabeth Koolmeister, Tartu Luige 2-14, tel. 51 422 80			Viljandi maakond, Kolga-Jaani vald, Oorgu küla, Püksi talu	09. 2011
Möödistas	J.-E. Koolmeister		VAADE LOODEST	MÕÖT 1 : 100

Lisa 2 - Fotod

Foto 1: Püksi talu lauda mälukivi. Autor Malvo Tominga. 30.04.2020

Foto 2: Püksi talu. Matused. Alar Jürgensoni erakogust. Autor teadmata. 1905

Foto 3: Püksi talu kirde seinas asuv endine ukseauk. Ava Laius ca 2m. Autor Tominga. 30.04.2020

Foto 4: Püksi talu eluhoone eluruumide ja abiruumide vaheline sein. 60cm laiuse maakivivundamendi näol võib arvata, et algselt on seal olnud savisein. Autor Tominga. 30.04.2020

Foto 5: Püksi talu eluhoone loode seina juurdeehitus ja vanad sarikapesad. Autor Tominga. 30.04.2020

Foto 6: Püksi talu eluhoone loode seina juurdeehitus. Katuse kõrgemaks ehituse käigus on lisatud saviseinale täidet. Autor Tominga. 30.04.2020

Foto 7: Püksi talu. Alar Jürgensoni erakogust. Autor teadmata. 13.05.2019

Foto 8: Püksi talu. Alar Jürgensoni erakogust. Autor teadmata. 1950-ndad

Foto 9: Püksi talu II korruse majandusruum. Autor Tominga. 30.04.2020

Foto 10: Püksi talu eluhoone . Alar Jürgensoni erakogust. Autor teadmata. 1960-ndad

Foto 11: Püksi talu. Suurendatult on näha, et laudahoone oli sellel ajal veel palkidest. Alar Jürgensoni erakogust. Autor teadmata. 13.05.1912

Foto 12: Püksi talu lauda varemed. Autor Tominga. 11.04.2020

Foto 13: Tahvel lauda ümberehituse dateeringuga. Autor Tominga. 30.04.2020

Foto 14: Püksi talu eluhoone edela seina irdunud savikrohv (lisatud ka stabiliseerimiseks lupja) ja seda kattev lubikrohv. Autor Tominga. 30.04.2020

Foto 15: Püksi talu eluhoone vaade edelast. Autor Tominga. 27.04.2020

Foto 16: Püksi talu eluhoone vaade läänest. Kõige kriitilisem seinaosa. Autor Tominga. 27.04.2020

*Foto 17: Püksi talu eluhoone nurk põhjast vaadatuna.
Autor Tominga. 30.04.2020*

*Foto 18: Püksi talu eluhoone vaade katusele lõunast. Alar Jürgensoni erakogu. Autor teadmata.
1960-ndad*

*Foto 19: Püksi talu eluhoone kirde seina vintskapp.
Autor Tominga. 11.04.2020*

*Foto 20: Püksi talu eluhoone lõuna nurga vundamendi
kahjustus. Autor Tominga. 27.04.2020*

Foto 21: Püksi talu eluhoone kirde sein ja endine ukseava. Ukseava Laius ca 2m. Ukseaugu täis ehitamise ajal on siia tehtud ka praegusest suurem aken. Hiljem on aken väiksema vastu välja vahetatud. Autor Tominga. 30.04.2020

Foto 22: Püksi talu eluhoone kirde vaade. Uhtekohad saviseinas. Autor Tominga. 30.04.2020

Foto 23: Püksi talu krohvi näidis. Autor Tominga. 30.04.2020

Foto 24: Püksi talu nr kirde seina lubikrohvis. Autor Tominga. 30.04.2020

Lisa 3 – Avatäited

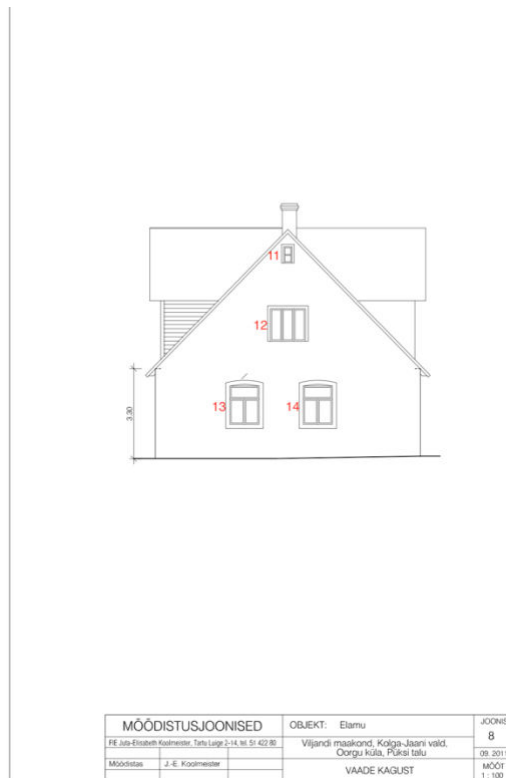

Jrk nr	Foto	Märkused
1		Mõõdud 95x150cm Uks ise püstlaudisega ja sepishinged. Peale on hilisemal perioodil löödud horisontaalne vooder.

2		<p>Mõõdud 180x200cm</p> <p>Sarnaselt keldri uksega on hiljem horisontaalne vooder peale löödud.</p>
3.		<p>Mõõdud 103x200</p> <p>Pole originaal uks. Uks on ka kitsam kui originaal on olnud.</p>
4.		<p>Mõõdud 90x126</p> <p>Aken pole originaal. Hinnang – pole taastamiskõlbulik. 1950-ndatel polnud selle koha peal ka akent (vt foto 8)</p>

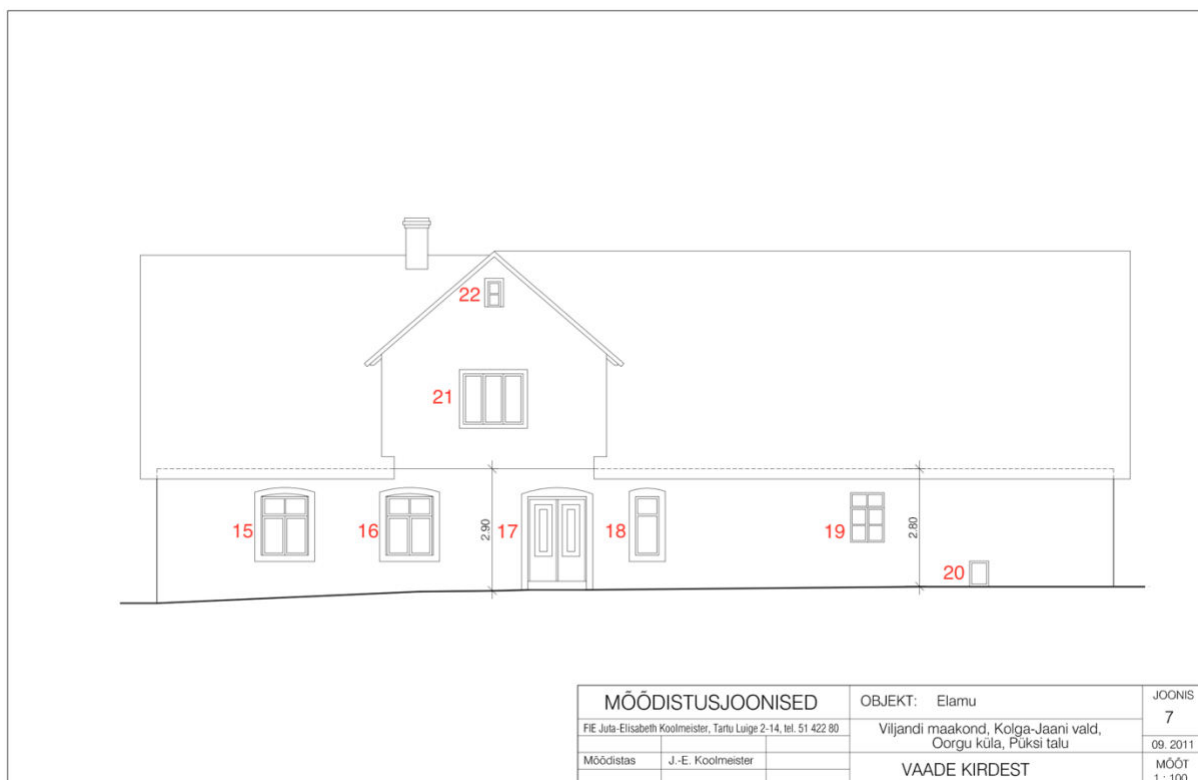
5.		<p>Mõõdud 95x140</p> <p>Nõukogude liidu aegsed raamid. Seisukord rahuldav. Järgmisel akende vahetamise korral asendada algse jaotusega akendega.</p>
6.		<p>Mõõdud 95x140</p> <p>Nõukogude liidu aegsed raamid. Seisukord rahuldav. Järgmisel akende vahetamise korral asendada algse jaotusega akendega</p>
7.		<p>Mõõdud 95x140</p> <p>Nõukogude liidu aegsed raamid. Seisukord rahuldav. Järgmisel akende vahetamise korral asendada algse jaotusega akendega. Algsed aknad on olnud laiema.</p>

8.		<p>Mõõdud 120x140</p> <p>Säilinud originaal aken. Seisukord halb. Tuleb teha samade mõõtude järgi uus.</p>
9.		<p>Mõõdud 150x130</p> <p>Nõukogude Liidu aegne aken. Seisukord halb. Asendada uue aknaga, mis on vana jatusega. Mõõdud võtta vastas vintskapi aknalt.</p>
10.		<p>Mõõdud 36x74</p> <p>Aken realselt puudub. Aknaaugus seisavad vaid kaks klaasi, mis naeltega raami külge kinnitatud.</p>

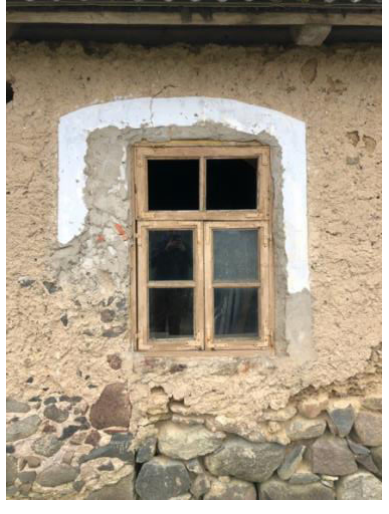

Jrk nr	Foto	Märkused
11.		Mõõdud 36x74 Originaal aken. Puudub vaid ülemine vertikaalpross. Taastatav.
12.		Mõõdud 135x125 Nõukogude Liidu aegne raamistus. Seisukord halb.
13.		Mõõdud 95x140 Nõukogude liidu aegsed raamid. Seisukord rahuldav. Järgmisel akende vahetamise korral asendada algse jaotusega akendega. Algsed aknad on olnud laiemad.

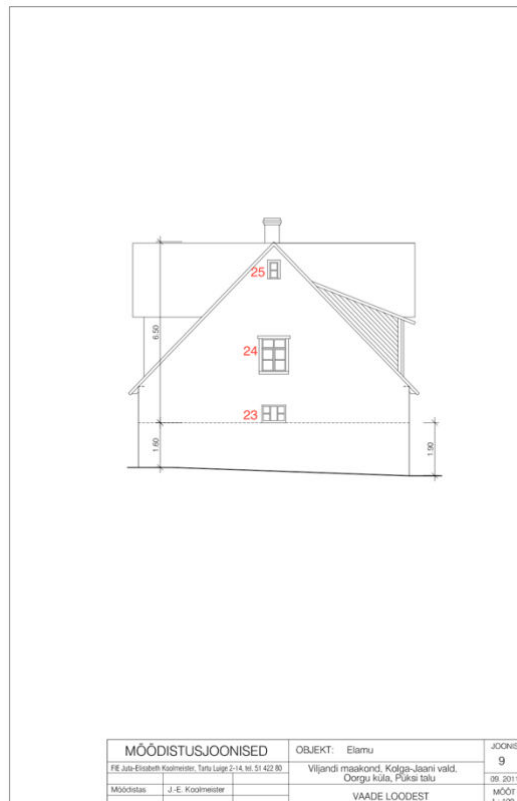
14.		<p>Mõõdud 95x140</p> <p>Nõukogude liidu aegsed raamid. Seisukord rahuldav. Järgmisel akende vahetamise korral asendada algse jaotusega akendega. Algsed aknad on olnud laiemad.</p>
-----	---	---

Jrk nr	Foto	Märkused
15.		<p>Mõõdud 95x140</p> <p>Nõukogude liidu aegsed raamid. Seisukord rahuldav. Järgmisel akende vahetamise korral asendada algse jaotusega akendega. Algsed aknad on olnud laiemad.</p>

16.		<p>Mõõdud 95x140</p> <p>Nõukogude liidu aegsed raamid. Seisukord rahuldav. Järgmisel akende vahetamise korral asendada algse jaotusega akendega. Algsed aknad on olnud laiemad.</p>
17.		<p>Mõõdud 135x220</p> <p>Pole originaal uksed. Ilmselt paigaldatud ajal, mil eluruumis oli ka kolhoosi kontor.</p>
18.		<p>Mõõdud 64x140</p> <p>Nõukogude Liidu aegne aken. Seisukord hea.</p>

19.		<p>Mõõdud 80x120</p> <p>Akna tüpaaž tundub olevat hoone algupäraste akendega sobivat kuid kindlasti pole see olnud selle koha peal. Amortiseerunud aken.</p>
20.		<p>Mõõdud 47x47</p> <p>Keldri aken. Võib olla originaal, kuigi sellisel juhul on hiljem kiti asemel puitliistud panud. Seisukord hea.</p>
21.		<p>Mõõdud 150x130</p> <p>Originaal aken. Seisukord rahuldav kuid vajab lappimist. Saab võtta aluseks vastas vintskapi akna valmistamiseks.</p>
22.		<p>Mõõdud 36x74</p> <p>Originaal ja hästi säilinud. Võtta aluseks pööninguvalgumike valmistamisel.</p>

Jrk nr	Foto	Märkused
23.		Mõõdud 86x56 Originaal aken. Seisukord hea.
24.		Mõõdud 84x127 Hoone originaal aken kuid mitte selle koha pealt. Taaskord taaskasutus. Algselt on olnud seal hoopis pööningu luuk. Sepishinged on praegugi aknatendrite küljes.

25.

Mõõdud 36x74

Originaal aknad kuid ülemine vertikaalne pross
puudub. Seisukord halb.